

SIVISTYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi yliopistolain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 25 päivänä huhtikuuta 2006 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi yliopistolain muuttamisesta (HE 33/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Riku Neuvonen, opetusministeriö
- opetusneuvos Pirjo Sinko, Opetushallitus
- ylikirjastonhoitaja Kai Ekholm, Helsingin yliopiston kirjasto
- puheenjohtaja Sinikka Sipilä, kirjastoseurojen neuvottelukunta.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut Helsingin yliopisto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan yliopistolakia muutettavaksi siten, että Helsingin yliopiston kirjaston nimi muutetaan Kansalliskirjastoksi. Nykyisin yliopistoasetuksessa säädetty Kansalliskirjaston tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi lakiin ja sa-

malla tehtävien määrittely säädetään vastaamaan kirjaston nykyisiä tehtäviä. Kirjaston johdokunnan kokoonpanosta ja valinnasta esitetään säädettäväksi oma pykälä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Helsingin yliopiston kirjaston nimen muuttaminen Kansalliskirjastoksi selkeyttää kirjaston asemaa ja vahvistaa suomalaista kirjastomaailmaa. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Historiallisesti Helsingin yliopiston kirjasto on ollut yliopiston keskeinen kirjasto Turun Akatemian perustamisesta alkaen. Maan ainoa yliopisto sai vapaakappaleoikeuden kaikesta Suomessa julkaistusta aineistosta jo varhain, mikä vauhditti merkittävästi kokoelmien kartuttamista. Sittenmin kokoelmia on kartutettu paitisi vapaakappalelain avulla, myös opetusministeriön ja yliopiston rahoituksella. Verkkojulkaise-

minen on edelleen laajentanut tieteellisten aineistojen saatavuutta.

Helsingin yliopiston kirjasto on käytännössä vakiintunut kansalliskirjastoksi. Kirjaston nimen muuttaminen Kansalliskirjastoksi on tärkeä pitkäaikaisen valmistelun ja kehityksen tulos. Kirjaston valtakunnalliset tehtävät ovat laajentuneet tuntuvasti 1990-luvulta lähtien. Se on voinut keskittyä tietoverkkopalveluillaan merkittävästi tukea suomalaisten yliopisto-, ammatikorkeakoulu- ja erikoiskirjastojen samoin kuin yleisten kirjastojen palvelujen modernisointia. Hallituksen esityksellä vahvistetaan kirjaston asemaa Suomen kansalliskirjastona niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena myös sitä, että kansalliskirjasto säilyy jatkossakin Helsingin yliopiston erillislaitoksena. Tämä turvaa kansalliskirjastolle välttämättömän vuorovaikutuksen tiedeyhteisöön ja laajaan tutkijaverkostoon. Käytäntö noudattaa myös kansainvälisesti yleistä menettelyä. Jokapäiväisessä toiminnassa jatkuu yhteistyö Helsingin yliopiston tiedekuntien kirjastojen, kampuskirjastojen ja opiskelijakirjaston kanssa.

Koulujen kirjastot. Valiokunta on saanut tämän hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä selvitystä myös koulujen kirjastotoiminnasta. Valiokunta käsitteli koululakien uudistamista koskevassa mietinnössään (SiVM 3/1998 vp — HE 86/1997 vp) kirjastojen merkitystä perusopetusta tukevana toimintana. Valiokunta korosti tuolloin kahta näkökulmaa. Toisaalta osana perusopetusta oppilaiden tulee oppia monipuoliset tiedonhankinnan ja -hallinnan taidot ja menetelmät. Toisaalta kyse on opettajien ja oppilaiden tarvitsemien kirjasto- ja tietopalveluiden saatavuudesta ja kehittämisestä. Kirjastopalveluiden kehittämistä edellyttävät myös äidinkielen ja kirjallisuuden opinnot. Digitalisoitumisen ja tietoverkkojen käytön yleistymisen vuoksi valiokunta piti jo tuolloin tarkoituksenmukaisena ke-

hittää koulujen kirjastoja osana koko kunnan kirjastotoimintaa. Kansalliskirjastotyöryhmä 2002 -muistiossa (OPM 2003:1) puolestaan todetaan koulujen kirjastoista, että onnistuneimmat ratkaisut ovat kunnissa, joissa koulut ja oppilaitokset ovat rakentaneet toimivan yhteistyön ja sopineet rahoituksen jaosta alueen yleisten ja muiden kirjastojen kanssa. Sivistysvaliokunnan mielestä voimavaroja tulee suunnata niin, että kaikille oppilaille pyritään takaamaan tasa-arvoisesti kirjasto- ja tietopalvelujen saatavuus.

Koulutyötä tukeva kirjasto on oppimisympäristö, jossa parhaimmillaan yhdistyvät opetus, tiedonhallintataidot, kirjastopalvelut sekä yhteydet paikallisiin, alueellisiin, valtakunnallisiin ja maailmanlaajuisiin tietovarantoihin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan eri toimenpitein ollaan kehittämässä koulujen kirjastotoimintaa. On kuitenkin välttämätöntä, että työ voi jatkua ja sitä voidaan tehostaa. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi lausuman (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että varataan riittävät voimavarat koulujen kirjasto- ja tietopalvelutoiminnan tukemiseen valtakunnallisesti niin, että toimintaa voidaan kehittää turvaamaan oppilaille asianmukaiset kirjasto- ja tietopalvelut sekä yhteydet tietovarantoihin.

Helsingissä 7 päivänä kesäkuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kaarina Dromberg /kok	Pehr Löf /r
vpj.	Säde Tahvanainen /sd	Kirsi Ojansuu /vihr (osittain)
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Seppo Särkiniemi /kesk
	Hanna-Leena Hemming /kok	Ilkka Taipale /sd (osittain)
	Sinikka Hurskainen /sd	Marja Tiura /kok
	Tatja Karvonen /kesk	Jutta Urpilainen /sd
	Rauno Kettunen /kesk (osittain)	Raija Vahasalo /kok
	Minna Lintonen /sd	Unto Valpas /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.